

Jaarverslag It Eibertshiem

H.Folkertsma

2008

Stichting It Eibertshiem
www.ooievaars.nl
Met> nieuw DE WEBCAM

Aan:

Alle donateurs en andere belangstellenden.

In dit verslag een terugblik betreffende 2008 en andere ontwikkelingen in de provincie.

Ook landelijke informatie met betrekking tot de ooievaars treft u aan.

Verder nieuws over de onlangs opgerichte Stichting STORK.

En tot slot een korte indruk van de eerste resultaten betreffende 2009

Ooievaars zweven en zwermen uit over Fryslân.

Bovenop de hooiwagen lag ik ademloos te genieten van de kemphanen vlak voor me. Ongelovig keek ik naar de mallotige sprongen en schokkige sprintjes. En terwijl de wereld stilstond en ik onzichtbaar leek voor de kemphanen, bleven ze maar doorgaan met hun prachtige uitvoering. Boven hen vlogen **ooievaars**, purperreigers en zwarte sterns.....

Het was de eerste in een reeks van tijdloze avonturen geïnspireerd door het boek Neerlands Vogellevens van Nol Binsbergen. Maar al die watersnippen, kemphanen en purperreigers zijn al lang niet meer te vinden in deze weilanden van 50 jaar geleden waar de schrijver zijn eerste vogelavonturen beleefde. De weidevogelstand is daar verschrompeld tot wat Kieviten met hier en daar een grutto. Het platte land wordt letterlijk steeds platter. Kleine oneffenheden en slootjes verdwijnen en uitgestrekte monotone cultuursteppees komen daarvoor in de plaats. De aftakeling van het Nederlandse weidelandschap is van een omvang en gaat in een tempo dat zijn weerga niet kent in onze geschiedenis. Vogelbescherming is een zaak van het hoofd en het hart. Dat wisten Thijsse en Binsbergen.

Waarom dit citaat van Siegfried Woldhek (toen directeur bij VBN) vraagt u zich af? Omdat het naar mijn idee in essentie weergeeft dat het eigenlijk een wonder mag heten dat we vandaag de dag op zeer veel plaatsen in Nederland en ook in Fryslân nog ooievaars zien zweven. En dat is dan vooral te danken aan het feit dat vogelbescherming een zaak is van hoofd en vooral hart. Natuurlijk kan ik ook dit verslag vol schrijven met wat er allemaal mis is met ons landschap en wat iedereen persoonlijk en/of wat elke organisatie fout doet. Als ik vandaag de dag ergens bij een ooievaarsnest sta loop ik de kans dat iemand mij aanspreekt en verteld dat 'dy verrekte earrebarren alle greidefûgels opfrette' en dat daardoor de stand achteruit holt. Als ik dan genuanceerd probeer aan te geven dat deze ooievaars hier pas sinds 3 jaar zitten en dat de weidevogelstand 10 jaar geleden ook al achteruit holde (lees de verslagen van de plaatselijke vogelwacht of werkgroep) volgt vaak het bekende; ja, maar (gelukkig wordt mijn betoog onderbouwd door de lezing van professor Theunis Piersma, waarmee ik vroeger op school zat, welke aangeeft dat de weidevogelstand al lange tijd achteruit holt. Voor de grutto geeft hij vanaf 1980 een daling aan van gemiddeld 5% per jaar. En in 1980 was de ooievaar ook bijna ten dode opgeschreven, dus die achteruitgang kan daar nooit aan liggen, waarvan akte!) En zo hoor ik ook dat Vogelbescherming Nederland de ooievaars laat 'vallen', maar in mijn beleving is niets minder waar! Kortom, overal valt wel iets op af te dingen en ook commentaar en kritiek horen daar onlosmakelijk bij. En moet je, je gaan verdedigen? Neen, want dat is veelal onbegonnen werk, het lijkt beter te lukken met een opmerking van: Blijkbaar lukt het mij niet om het goed over te brengen en gewoon opnieuw proberen. Want dat laatste is ook de succesfactor achter het ooievaarsproject. Velen riepen dat het nooit zou lukken en dat het onbegonnen werk was. Maar laat ik u verzekeren dat ik tot heden nog steeds ontzettend blij ben dat ik, en velen met mij, ons hebben ingezet voor dit project. Toen ik een jaar of 20 was kende ik de ooievaars alleen vanuit het Liesveld of de vogelgidsen.

Wat een verschil met Anno 2009. Als ik nu door de provincie kom tref ik op vele plaatsen ooievaars en soms ook al in grotere aantallen, het is echt fantastisch!

Van Earnewâld, Buitenpost, Veenklooster, Leeuwarden, Tietjerk, De Veenhoop, Akkrum, Akmarijp, Spanga, Opeinde, Twijzel, Rottum, Drachten, Uitwellingerga, Lemmer, Jutrijp, Beetsterzwaag en Lippenhuizen tot Lytse Geast, dus op 20 verschillende plaatsen met in totaal een kleine 90 broedparen. Het is echt fantastisch dat de ooievaars uitzwermen over Fryslân en voor de volgende etappe gaan we onze aandacht richten op het leefgebiedherstel! Want de ooievaarsbescherming mag dan organisatorisch en deels inhoudelijk aan de volgende etappe beginnen, één ding verandert niet. Het succes duurt alleen maar voort wanneer de vrijwillige ooievaarsbeschermers, STORK, onderzoeksinstituten als Vogeltrekstation en SOVON en Vogelbescherming met elkaar blijven samenwerken.

(fouragerend in Earnewâld)

(op de lichtmast in Earnewâld)

Foto volgende pagina> Apenkoppen zijn het, die apen.

Resultaten It Eibertshiem.

In 2008 hadden we op en rond It Eibertshiem in totaal 12 nesten, zeker 5 nesten hadden elk 5 eieren. Dus zeer vermoedelijk hadden we een hoog gemiddeld aantal eieren. Gezien de hoogte van 5 andere nesten blijft dit gissen. Met zekerheid weten we dat er minimaal 13 jongen zijn geboren. Er zijn uiteindelijk 10 jongen groot geworden, waarvan we er 6 konden ringen. Ondanks dat het bezoekerscentrum De Reitplûm gesloten was, blijven veel mensen een kijkje nemen bij de ooievaars. Vooral ook de fouragerende ooievaars blijven daarbij erg in trek. Maar ook de hoogzittende ooievaars op de lichtmasten en het boomnest bij de fam. De Haan was erg in trek bij de talloze fotograferende bezoekers. De afgelopen winter was het aantal ooievaars welke bij It Eibertshiem overwinterden gedaald tot 3. Opvallend is dat dit ook een landelijke trend is. Hoewel het aantal ooievaars in ons land jaarlijks met minimaal 750 jongen toeneemt, daalt het aantal overwinterende ooievaars gestaag en dit aantal schommelt zo rond de 400 exemplaren in heel Nederland.

Ooievaars zwermen uit.

Zoals eerder al aangegeven komen er gelukkig steeds meer paartjes in Fryslân. Ook in 2008 was er sprake van nieuwe broedgevallen. Jammer genoeg waren die nog niet overal even succesvol maar het begin is er. In het verslagjaar waren er bijvoorbeeld voor het eerst jongen in Opeinde. En ook in Beetsterzwaag was het weer een groot succes en alleen daar wisten we 12 jongen te ringen. Voor het eerst hebben we daar gebruik gemaakt van een hoogwerker en zodoende was er maar 1 nest onbereikbaar. We kunnen op deze manier ter zijner tijd dus ook een goed beeld krijgen hoe de verspreiding van de populatie in Beetsterzwaag zich gaat ontwikkelen.

Ook in de Veenhoop broedden ooievaars en omdat hier ook sprake is van een geschikte omgeving hebben we het nest welke we van Landschapsbeheer Friesland cadeau kregen, hier een plekje gegeven. Met zeer veel vereende krachten werd op 6 juni 2008 het nest omhoog getrokken. En ook vanaf deze plaats nog dank aan het feestvierende landschapsbeheer en aan Dhr. Bijlsma welke gastvrij plaats aanbood in zijn weiland.

Vervolgens werd er gebroed in Tietjerk door 3 paren, en ook in het park Aqua Zoo in Leeuwarden werden 6 jongen groot bij 4 paren en er was tijdens onze ringexpeditie nog 1 paar welke op 3 eieren zat. Direct daar in de buurt werd op de golfbaan ook met succes gebroed en ook daar werden 2 jongen groot.

Ook in Buitenpost kwamen jongen evenals in Veenklooster en Akkrum. In Rottum werden wel jongen geboren (3) maar helaas overleefden deze niet. En in Uitwellingerga gebeurde hetzelfde.

Daarnaast waren er nog plaatsen zoals bv Jutrijp, waar wel nestbouw plaats vond maar waar het uiteindelijk niet tot broeden kwam.

(Rottum mei 2009)

We zien dus in 2008 een duidelijke stijging van het aantal paren en ook in 2009 zet deze trend zich voort. Een zeer positieve ontwikkeling.

Landelijke ontwikkelingen.

Op landelijk niveau gaat het ook goed met de ooievaars. In 2008 geven de voorlopige cijfers het beeld van 721 broedparen en deze paren brengen samen 1067 jongen groot. En ook hier zien we het beeld dat de ooievaars zich langzaam steeds meer gaan spreiden over ons land.

Landelijk is er in 2008 druk gewerkt aan de structuur van het ooievaarsproject. In navolging van andere soortenbeschermingsprojecten is er gewerkt aan een formele ontkoppeling met Vogelbescherming Nederland. Het ooievaarsproject heeft daarom nu een structuur gekozen waarbij we een zelfstandige stichting zijn, zoals die er bijvoorbeeld ook is bij de uilen. Voor de ooievaars is daarom de Stichting Ooievaars Research & Knowhow opgericht en vanaf 1 januari 2009 is STORK actief. Het herintroductieproject of zoals u wilt, het ooievaarsproject van vogelbescherming is dus opgeheven. Uiteraard participeert vogelbescherming wel mee in STORK. Stork is uiteraard ook als naam gekozen omdat dit de Engelse naam is voor ooievaar. Voor de ooievaar hebben de afgelopen 40 jaar vele vrijwilligers zich ingezet met als doel de terugkeer van de ooievaar als broedvogel in Nederland. Met de ooievaars gaat het goed, het aantal paren neemt toe, er worden steeds meer jongen geboren en de broedgebieden breiden

zich uit. Er wordt gemakkelijk gezegd dat de menselijke bemoeienis gestopt kan worden omdat er nu weer veel ooievaars zijn. Dit is echter maar zeer de vraag, want ervaring leert dat het evenwicht wankel is. Daarom moet er nu (nog steeds) ingezet worden op het behoud van de ooievaar als broedvogel en om dit te bereiken blijft VBN zich inzetten voor biotoopherstel en de ooievaarsbuitenstations zetten hun activiteiten in eigen regio voort. Voor de overige belangrijke werkzaamheden is er nu dus de nieuwe organisatie STORK.

Zie verder www.ooievaars.eu Op de landelijke ooievaarsdag op 18 april jl. is het ooievaarsproject dan ook formeel afgesloten en heeft STORK zich kunnen presenteren.

40 jaar ooievaarsproject.

Storkene pa Andersens tag. (Ooievaars op het dak van Andersen)

(toespraak H.Folkertsma op landelijke ooievaarsdag 18-04-2009)

Het ooievaarsnest op het dak van Andersen omschrijft op een prachtige manier hoe centraal de ooievaar staat in het leven van de Deense familie Andersen.

Als in jan/febr. de ooievaars zich verzamelen langs de rivier de Limpopo in Zuid-Afrika, dan wordt Andersen in Zuid-Jutland in Denemarken al onrustig. Een veertig dagen later heeft hij al een paar dagen zitten wachten en hij heeft de vogel al van ver zien aankomen. Hij rent naar zijn vrouw en roept: 'Het is voorjaar! De ooievaar is gekomen!' Zo begint het kinderboek, wat verder verteld over de belevenissen van dit gezin met de ooievaars en de problemen rond de achteruitgang van de ooievaars in Denemarken en in de rest van Europa in de periode rond 1985.

Waarom dit verhaal zult u zich afvragen? Ik begin hier mee omdat we vandaag een periode van 40 jaar ooievaarsproject gedenken en omdat er onder ons ook de nodige aanwezigen zijn waarbij de ooievaar toch wel een erg centrale plaats heeft weten te verwerven in hun leven. Eigenlijk zo als bij de familie Andersen, maar dan anders!

Ruim veertig jaar geleden diende zich in ons land het probleem aan dat de ooievaars (bijna) weg waren. In 1939 nog 316 paren, in 1950, nog 80 en in 1980 nog 4 paartjes! De vereniging welke zich het lot van de ooievaars moest aantrekken was natuurlijk de Nederlandse Vereniging tot bescherming van Vogels. Onder aanvoering van (wijlen) C.J.A. Wijnaendts, werden plannen gemaakt om naar Zwitsers voorbeeld te komen tot een . Dat woord bestond toen nog niet vandaar dat wij dit kennen als **het ooievaarsproject**. Ook toen al had het ooievaarsproject heel wat voeten in aarde want er waren ook toen tegenstanders. Maar dhr. Wijnaendts wist van geen wijken en in 1969 hechtte de algemene ledenvergadering haar goedkeuring aan het bestuursvoorstel om door het fokken van ooievaars te trachten een verdere teruggang van het aantal broedende paren in ons land te voorkomen!

Het project werd opgedeeld in 3 fasen,

- 1) Het opzetten van een hoofdstation, waar men ooievaars fokt. Deze komen een aantal jaren in een kooi, vormen mogelijke broedparen, komen dan apart in een kooi, paren en leggen eieren en krijgen jongen. Daarna krijgen de paren de vrijheid om in en rond het opfokstation tot broeden over te gaan.
- 2) Daarna komt de fase van de zg buitenstations. Het uitwennen van de ooievaars vanuit het fokstation in die gebieden welke geschikt zijn als ooievaarsbiotoop. Ook hier eerst in de kooi om binding met de omgeving te krijgen. Mogelijke paren krijgen vervolgens de vrijheid en vestigen zich in de directe omgeving van het station.
- 3) Fase 3 behelst dan het uiteindelijke doel, om vanuit de buitenstations weer een trekkende populatie van ooievaars te krijgen in die omgeving, cq. in ons land.

Daarom werd in 1970 4.5 ha grond gekocht, met subsidie van het toenmalige ministerie van CRM, in de gemeente Groot Ammers en werd daar het Liesveld gesticht. Met hulp van de Cultuurtechnische Dienst, Staatsbosbeheer en de Natuur en Vogelwacht Alblasserwaard en vele sympatisanten, werd het terrein geschikt gemaakt. Op 24 juni 1971 werd het voor het publiek geopend, door de Commisaris der Koningin in de provincie Zuid-Holland. Het Liesveld begon als fokstation met 18 ooievaars. Het jaar daarop worden er gelijk 2 jongen groot van een broedpaar geschonken door het project vanuit het Zwitserse Altreu. De verdere praktijk is echter weerbarstig en het verkrijgen van jongen in de kooien blijkt in aanloop een moeilijke opgave. De eerste 10 jaar stonden dus ook vaak in het teken van afzien en dat gold soms heel letterlijk voor het beheerdersechtpaar, Aad en Ria Smits. De bezoekers van het Liesveld zagen Ria dan ook vaak in de weer met het voeren van jonge ooievaars. Verder zag men een soort van indeling, in groepen van jonge ooievaars vanuit 1977, jongen vanuit 1978, etc. etc. Toen er na 10 jaar fokken in het Liesveld ruim 150 ooievaars waren werd er begonnen met de opzet van de tweede fase en startte men met de buitenstations, waarvan in 1979 de eerste in Herwijnen verschijnt. De tweede komt in Earnewâld en daarna volgen er nog 10. Dit waren een soort van dependances van Liesvelds in het klein. De opzet was dezelfde maar het grote verschil was dat de ooievaars op de buitenstations voor 90% niet in gevangenschap werden geboren, maar in vrijheid en de jongen gingen dus ook gewoon op trek. Men was van plan om in totaal 25 buitenstations op te zetten maar het is bij 12 gebleven.

Elk station ging van start met 10 jonge vogels en 2 vermoedelijke broedparen. Na een periode van gevangenschap werden er in het vroege voorjaar dan steeds 1 of 2 paren vrij gelaten, en zodoende groeide door de ontstane binding vanuit gevangen zitten en vanuit het voeraanbod, het aantal paren in de directe omgeving van het station. De stations werden gevestigd in Herwijnen, Earnewâld, Zegveld, De Wijk, Gorssel, Haastrecht, Leek, Spanga, Ommeren, Alphen aan de Rijn, Akmarijp en Rossum.

Het Liesveld bestaat al 40 jaar en de eerste buitenstations vieren hun 30 jarige jubileum!

Binnen het ooievaarsproject hebben we altijd ervaren hoe groot de PR waarde van de ooievaar is en was, en daar hebben we ook altijd goed gebruik van weten te maken. Want de ooievaar is natuurlijk een ideale metafoor maar ook een publiekslieveling. En door zijn opvallende verschijning kent ook bijna iedereen de ooievaar. Zo werd in het verleden via de actie geef om

de natuur in 1983 het bezoekerscentrum bij het Liesveld geopend. Ook bij vele acties werd de ooievaar als boegbeeld door vogelbescherming gebruikt. Eén van de grootste aandachttrekkers, zij het een negatieve, was wel de diefstal van een 80 ooievaars uit het Liesveld in 1991. Gelukkig werden de vogels teruggetrokken en ik durf bijna niet te vertellen waar, maar het was in Friesland! (en Griet weet het vast nog) Nog nooit eerder waren er denk ik zoveel televisie en radio stations bij de Fûgelhelling in Ureterp. Gekscherend vroegen we ons in ooievaarsland af of Nico de Haan hier mogelijk achter zat, want hij was natuurlijk de grote PR man.

Wat ook altijd een punt van aandacht was, en niet allen bij ons maar bij de hele Nederlandse bevolking, was het weer. Want biotoop in combinatie met voedselaanbod is natuurlijk overlevingskans nummer één maar ook het weer is natuurlijk van invloed, vooral als de ooievaars zo groot worden dat ze niet goed meer afgedekt kunnen worden door vleugels van moeders paraplu is kou in combinatie met een bak regen funest. En een naaimachine naait en een nietmachine niet, zo vliegt een vliegtuig, maar een ooievaar blijft in stijl en die zweeft! En thermiek heb je nu eenmaal niet bij storm en regen. Vandaar dan ook dat ook wij Piet Paulusma nauwlettend volgen.

De buitenstations in combinatie met het Liesveld en de tientallen vrijwilligers welke hiervoor actief zijn hebben een zeer grote bijdrage geleverd aan het succes van het ooievaarsproject. Er zijn in ons land nu ruim 650 paar ooievaars en er worden jaarlijks tussen de 750 en de 1000 jonge ooievaars groot. Dat is en blijft een geweldige prestatie, waarvoor we alle betrokkenen veel dank verschuldigd zijn. Dank ook aan Wijneandts die voor velen de inspirator was waardoor de ooievaars een dergelijk centrale plaats heeft weten te bereiken. En hierdoor is het bij ons eigenlijk altijd lente. En dan ben ik weer terug bij mijn inleiding, want ook wij zullen net als Andersen, maar dan anders ook steeds blijven uitzien naar onze ooievaars!

Volstrekt duidelijk is dat we ook in de toekomst onze pijlen moeten blijven richten op het leefgebied van de ooievaar, want het biotoop laat nog steeds te wensen over. Reden te meer om ook de komende jaren in te zetten op biotoopverbetering. Voorkeur daarbij is uiteraard om daar op in te zetten in die gebieden welke dicht gelegen zijn bij al bestaande nestgelegenheden en/of de buitenstations. Deze laatsten kunnen mogelijk plaatselijke initiatieven om te komen tot agrarisch natuurbeheer ondersteunen.

Maar uiteraard ook VBN in combinatie met STORK moet zich hiervoor blijven inzetten.

Waarom zijn er ook nu nog steeds buitenstations? Niet dat die het juiste biotoop bieden, maar wel bieden ze vanuit lange historie een inspiratiebron, een thuishaven voor de ooievaars, een functie in de regio, een kennisbank, en vooral een roep om aandacht voor de ooievaar en zijn leefgebied! Want wil de ooievaar echt zelfstandig kunnen overleven dan is dat, nog steeds hard nodig.

En dan kunnen wij blijven genieten van de ooievaar, want die is ook echt geweldig mooi! Want zeg nu zelf, bij deze beelden zijn woorden toch echt overbodig?

Tot besluit,

Hebben we volgens mij vanuit Vogelbescherming, vanuit het ooievaarsproject inclusief de buitenstations meer dan één ei gelegd en dat genereert vandaag weer een prachtig jong, nl

STORK. Ik wens van harte dat ook die snel volwassen wordt en een bijdrage blijft leveren aan

Vogel!

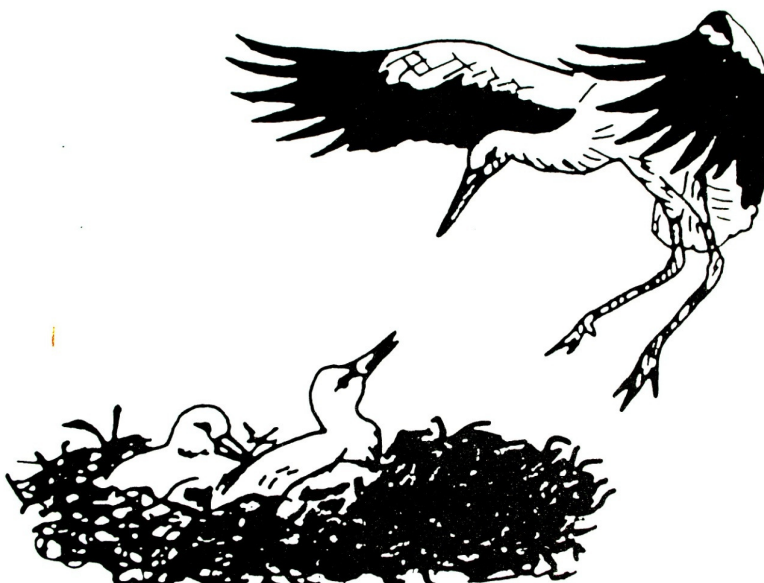
deze fantastische, niet uit ons landschap weg te denken

Met dank voor uw aandacht.

H.Folkertsma, voorzitter ooievaarscommissie VBN

Tot slot>

- a) Wil ik u nog graag wijzen op onze website waarop sinds kort ook een echte webcam is aangebracht. U kunt dus, waar ter wereld u ook maar bent, de ooievaars van It Eibertshiem volgen via www.ooievaars.nl
- b) We verwachten hiermee nog meer bezoekers op onze site te krijgen. Overigens zien we zonder de webcam ook al een flinke stijging van het aantal bezoekers. In de afgelopen aprilmaand waren het er 825.
- c) Groot, groter, grootst, zo zou je de ooievaar van Joure kunnen noemen. Nog nooit eerder bezocht deze superooievaar ons land. Dus let op of u hem ziet vliegen tussen 21 en 26 juni. Zie www.frieseballonfeestenjoure.nl
- d) Wist u dat u ook nog een aardig cadeau kan kopen via onze site? > Zie te koop!
- e) Hebt u vragen naar aanleiding van dit verslag, dan horen wij dit graag.

Stichting It Eibertshiem, juni 2009.